

Korkeakoulujen päättötöiden epistemologinen tausta – suomalaisten ammattikorkeakoulukäytäntöjen multimodaalisen retoriikan analyysia

Juha Kämäräinen

vapaa tutkija, Tohtoriverkosto ry.

juha.kamarainen@gmail.com

Jarmo Saarti

Itä-Suomen yliopiston kirjasto

jarmo.saarti@uef.fi

<https://orcid.org/0000-0001-6565-0969>

Asiasanat: ammattikorkeakoulut, opinnäytteet, tietoteoria

Suomen korkeakoulujärjestelmä koostuu kahdesta osasta: yliopistoista ja ammattikorkeakouluista. Ammattikorkeakoulujen tarkoituksena on tarjota korkea-asteen koulutusta ammatilliseen asiantuntijatyöhön, tukea opiskelijoiden ammatillista kasvua ja tehdä sekä soveltavaa tutkimusta, tuotekehitystä ja innovaatio toimintaa että taiteellista toimintaa.

Keskitymme analysoimaan artikuloitujen tiedon käsitteiden (COK = concepts of knowledge) tarpeellisuutta, ominaisuuksia ja toimintoja näiden

tehtävien suorittamisessa etenkin ammattikorkeakouluissa. COK:t ovat puolestaan välttämättömiä aineksia informaatiolukutaitoon liittyvässä koulutuksessa. Empiiriset tiedot kerättiin toisen kirjoittajan väitöskirjan tekemisen aikana (ks. Kämäräinen 2017).

Epistemologia on erityisen tärkeä filosofian osa-alue informaatiotutkimuksessa, koska kirjastoilla on tehtävä auttaa asiakkaitaan tiedonhaku-tehtävissä ja -ongelmissa (Gorichanaz 2017). Lisäksi etiikka näyttää olevan perustavana linkkinä informaatiotutkimuksen ja tietokäsitteiden välillä ammattikorkeakouluissa, koska se on välttämätöntä tietolähteiden ja niiden käytön monimuotoisuuden kohtaamisen analysoinnissa (Gorichanaz 2017, Yu 2015). Plagiointi ja muut tietojen väärinkäytöt ovat osa tätä monimuotoisuutta.

Suomalaisella ammattikorkeakouluinstituutiolla on sovellettavan tiedon käsitteisiin liittyviä ristiriitaisia vaatimuksia. COK:ien tulisi tukea samanaikaisesti "näyttöön perustuvaa", "käytännöllistä" ja "arvioivaa" ajattelutapaa. Heylighenialaisessa mielessä nämä vaatimukset perustuvat vastaavasti objektivistiseen, subjektivistiseen ja inter-subjektivistiseen kriteeristöön (Heylighen 1997).

Informaatiolukutaidon haasteena on puolestaan auttaa opiskelijoita ja opettajaa kykyjen rakentamisessa hallitsemaan tätä monimutkaisuutta. Samaan aikaan suomalaisten korkeakoulujen ylin johto ja poliittiset intressit näyttävät olevan keskittyneempiä rahoitukseen ja strategiaretoriikkaan ja niiden vaatimuksiin (Björn ym. 2018). Päättäjät näyttävät myös luottavan markkinointidiskursseihin, jotka korostavat suomalaisten ammattikorkeakoulujen ainutlaatuisuutta: luonteeltaan kilpailukykyisenä, mutta käytännöllisempänä vaihtoehtona yliopistoille. Kuinka tämä visio toteutetaan COK:den suhteen, on edelleen epäselvää tai sumeaa.

Informaatiolukutaito on käsitteellistetty toimintateorian puitteissa "teknologisesti välitettynä sosiaalisena käytäntönä" (Hall ym. 2017). Suomen ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöprosessit ovat ainakin objektijärjestelmien ("tekeminen"), säätely- ("teettäminen") ja tukijärjestelmien ("tukeminen") muodostamien toimintajärjestelmien verkosto (Kämäräinen ym. 2015).

Tukijärjestelmä sisältää myös kriittisiä komponentteja, ilmiantajia, jotka tuovat esiin ongelmallisia kysymyksiä, kuten plagiointia. Kriittiset komponentit puolestaan saattavat kohdata ristiriitoja verkon muiden komponenttien kanssa. Voikin olla hyödyllistä erottaa ainakin tukijärjestelmien toiminnot auttajien ja vastustajien muotoon. Mikäli voidaan hahmottaa myös toimintojen lähettäjiä ja vastaanottajia, tukijärjestelmien jäsenitys hahmottuu ristiriitaisten tavoitteiden narratiiviksi ja lähestyy dynamiikaltaan greimasilaista aktanttimalia (esim. Hébert 2006).

Tavoitteenamme on selventää ja analysoida suomalaisten ammattikorkeakoulujen opinnäytetyön tekemisessä käytettyjä COK:ja sekä käytännössä että teoreettisessa ja metodologisessa retoriikassa. Yritämme myös selventää nykyistä tilannetta, jossa mielestämme tarvitaan perinteistä analyttistä filosofiainventiota selventämään perusolettamuksia, joita käytetään keskusteltaessa erityyppisen tutkitun tiedon käyttämistä ammattikorkeakouluopinnoissa ja erityisesti päättötöissä.

Lähteet

- Björn, I., Pöllänen, P., & Saarti, J. (2018). "We Have Decided to Guarantee the Continuity of the Universities Long-Time Funding": The Political Rhetoric of the Ministers of Education and the Reform of University Funding During 2005–2015 In Finland. *Slovak Journal of Political Sciences*, 18(1). Retrieved from <http://sjps.fsvucm.sk/index.php/sjps/article/view/67>
- Gorichanaz, T. (2017). Applied epistemology and understanding in information studies. *Information Research*, 22(4), paper 776. Retrieved from <http://InformationR.net/ir/22-4/paper776.html> (Archived by WebCite® at <http://www.webcitation.org/6vNzS3f4X>)
- Hall H., Cruickshank P., & Ryan B. (2018). Exploring Information Literacy Through the Lens of Activity Theory. In: Kurbanoglu S., Boustany J., Špiranec S., Grassian E., Mizrachi D., & Roy L. (editors) *Information Literacy in the Workplace. ECIL 2017* (pp. 803–812). Communications in Computer and Information Science, vol 810. Cham: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-74334-9_81
- Hébert, L. (2006). The actantial model. *Signo*. Rimouski (Quebec). Retrieved from <http://www.signosemio.com/greimas/actantial-model.asp>
- Heylighen, F. (1997). Objective, subjective and intersubjective selectors of knowledge. *Evolution and Cognition*, 3(1), 63–67.
- Kämäräinen, J. (2017). *Tiedonkäytön ilmiöitä ammattikorkeakoulujen opinnäytetöissä: aineistolähtöinen tarkastelu ja käsitteellinen mallinnus*, väitöskirja, informaatiotutkimus, Oulun yliopisto.
- Kämäräinen J., Moore E., Mönkkönen I., & Saarti J. (2015). Systemic Disturbances in Thesis Production Processes. In: Kurbanoglu S., Boustany J., Špiranec S. & Grassian E. & Mizrachi D. & Roy L. (editors) *Information Literacy: Moving Toward Sustainability. ECIL 2015* (pp. 489–498). Communications in Computer and Information Science, vol 552. Cham: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-28197-1_49
- Yu, L. (2015). Back to the fundamentals again: a redefinition of information and associated LIS concepts following a deductive approach. *Journal of Documentation*, 71(4), 795–816. <https://doi.org/10.1108/jd-12-2014-0171>